

НИКИШИНА О.В.

д-р екон. наук

ст. наук. співроб.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ

Французький б-р, 29 м. Одеса, Україна, 65044

E-mail: ksenkych@gmail.com

НАУКОВІ Й ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ПЕРЕРОЗПОДІЛУ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ В ІНТЕГРОВАНОМУ ТОВАРНОМУ РИНКУ (НА ПРИКЛАДІ ХЛІБНОГО РИНКУ УКРАЇНИ)

Розроблено теорію колообігу секторної доданої вартості в інтегрованому товарному ринку з акцентом на головні етапи її руху, перерозподіл вартості та протиріччя економічних інтересів учасників процесу відтворення. Визначено структурні деформації у формуванні та використанні доданої вартості в секторах хлібного ринку, зокрема, надвисока частка прибутку в торговому секторі як свідчення міжсекторного перерозподілу доходів на його користь, низький рівень рентабельності продукції та найвища податкомісткість доданої вартості у виробничому секторі як прояв диспропорцій у її фіскальному використанні. Обґрунтовано регуляторні заходи держави щодо зміни пропорцій фіскального й відтворувального використання доданої вартості у виробничому секторі хлібного ринку. Використовуючи авторський методичний підхід, здійснено оцінку впливу даного регуляторного заходу на показники ефективності хлібного ринку України.

Ключові слова: додана вартість, інтегрований ринок, формування доданої вартості, фіскальне й відтворувальне використання доданої вартості, пропорції перерозподілу.

NIKISHYNA O.V.

Dr.Sc. (Economics), Senior Researcher

Institute Of Market Problems And Economic&Ecological Research of the

National Academy Of Sciences Of Ukraine

Frantsuzskiy Boulevard, 29, Odessa, Ukraine

E-mail: ksenkych @gmail.com

SCIENTIFIC AND APPLIED BASES OF REDISTRIBUTION THE VALUE ADDED IN INTEGRATED COMMODITY MARKET (AT THE EXAMPLE OF BREAD MARKET OF UKRAINE)

In the article author developed of theory circulation of sectoral value added in integrated commodity market, which distinguishes two stages or processes of its movement: process of formation and process of use value added. Determined the internal and external contradictions of economic interests of participants in reproduction process according to the stages of value added movement in market system. The emphasis is on external contradictions of financial interests the subjects of various sectors of integrated commodity market, which in practice are manifested in migration (cross-sectoral redistribution) of unproductive value added component usually from the production to the trading sector. Fiscal redistribution of added value associated with external contradictions between the economic interests of state and market subjects. In practice, to determine deformations in the processes of formation and use of value added in certain commodity markets it is necessary to use a reproduction methodical approach and build a cross-sectoral balance of key indicators of market efficiency. The analysis on example of bread market of Ukraine showed the presence of deformations in fiscal use of value added of production sector, which for a minimum profitability of products (4,1 %) has the highest among sectors the level of taxcapacity of value added (0,34 points). The expediency of implementation is substantiated of reduced rates of value added tax for the sale of bread and bakery products in Ukraine in order to balance the volumes of fiscal and reproduction use of value added in production sector of integrated bread market. On the basis of reproduction methodical approach impact assessment was conducted of this regulatory measure on indicators of the efficiency of bread market. According to calculations, a 1 % reduction in value added tax rate will contribute to the growth of value added by 13,23 million UAH. (by 0,82 %), its share in production – by 0,11 %, the profitability of products – by 0,19 %, while the reduction in taxes will be 2,4%. Such a calculation allows you to determine various options for reducing fiscal load and choose the best scenario in terms of harmonization of economic interests state, bakery enterprises and population.

Keywords: value added, integrated market, formation of value added, fiscal and reproduction use of value added, proportions of redistribution.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Додана вартість (далі – ДВ) має важливе значення в формуванні результатів економічної діяльності як окремого підприємства або ринку, так і економіки в цілому. ДВ є критерієм, що оптимально враховує економічні інтереси (далі – ЕІ) основних учасників процесу відтворення (підприємств, їх працівників, держави та споживачів), виконуючи соціально-економічні функції в системах різних рівнів. Додана вартість характеризує ефективність функціонування економічних систем на мікро-, мезо- та макрорівнях, дозволяє оцінювати стан і динаміку змін параметрів багаторівневих систем, визначити структурні диспропорції їх розвитку, міжсекторний і міжринковий розподіл доходів тощо.

Актуальність обраної теми обумовлена необхідністю розвитку теоретико-методичних підходів до оцінки перерозподілу новоствореної вартості, тому що це підґрунтя є основою для побудови механізму державного управління ДВ у стратегічних ринках країни.

Аналіз останніх публікацій по темі. Проблема концептуально-методичного забезпечення оцінки ефективності товарного ринку на основі показника ДВ багатопланова й багатоаспектна, її зміст ґрунтовно досліджується вітчизняними й іноземними науковцями, що свідчить про значний дослідницький інтерес. Достовірність такого твердження підтверджена науковими напрацюваннями Авдашевої С. Б. [1], Братенкової Т.М. [2], Булиги Р., Кохно П. [3], Гірної О. Б. [4], Грідчиної М. В. [5], Кваші С. М. [6], Коваленка О. В. [7], Кравцової І. В. [8], Пешиної Е. В. та інших учених.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні показник ДВ отримав широке використання лише на макрорівні в ході аналізу ВВП; на мікрорівні основним показником для оцінки ефективності виробництва є прибуток. Недооцінювання економічної природи доданої вартості стримує розвиток інструментарію використання даного показника для забезпечення збалансованого розвитку мікро- та мезосистем, що актуалізує дослідження цього напрямку.

Незважаючи на значну кількість публікацій за тематикою доданої вартості, недостатньо вивченим у теоретично-прикладній площині залишається питання оцінки перерозподілу ДВ між секторами інтегрованого товарного ринку та між учасниками ринкового процесу ресурсвідтворення, обумовлюючи необхідність нових досліджень у даному науковому напрямі.

Формулювання цілей дослідження. Мета статті – обґрунтування теоретико-методичного підходу до оцінки перерозподілу доданої вартості в інтегрованому товарному ринку – окреслила низку завдань дослідження, а саме:

- розробка теоретичних положень колообігу секторної доданої вартості в мезосистемі (інтегрованому товарному ринку);
- визначення структурних диспропорцій у процесах формування та використання ДВ у секторах вітчизняного хлібного ринку за допомогою відтворювального методичного підходу;
- обґрунтування регуляторного заходу держави щодо оптимізації пропорцій фіскального й відтворювального використання ДВ та оцінка його впливу на ефективність функціонування хлібного ринку у розрізі трьох сценарних варіантів.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. *Секторна додана вартість* – це вартість, створена в процесі виробництва (надання послуг) суб'єктами господарювання певного сектору (сировинного, виробничого, торгового), що відображає безпосередній внесок даного сектору в формування вартості товару (послуги) на інтегрованому ринку. Автором розроблено положення теорії *колообігу секторної доданої вартості* [9]. Колообіг доданої вартості у ринковій системі можна розділити на два основні етапи або процеси: процес формування та процес використання новоствореної вартості (рис. 1). З огляду на соціально-економічні функції, показник ДВ відображає ступінь реалізації економічних інтересів усіх учасників процесу відтворення, що дає змогу виявити та проаналізувати різні варіанти протиріч інтересів у внутрішньому та зовнішньому вимірі.

Секторна додана вартість включає 4 компоненти: амортизацію необоротних активів, заробітну плату робітників, прибуток і специфічні витрати. На I етапі колообігу формується структурна архітектура доданої вартості. У процесі формування секторної ДВ виникає *внутрішнє протиріччя* між інтересами працівників і власників підприємств, яке проявляється у непропорційних структурних співвідношеннях заробітної плати й прибутку. Наразі низька питома вага заробітної плати у ДВ характерна для ланцюгів переробки продукції тваринництва, що може вказувати, зокрема, на

перенесення господарюючими суб'єктами навантаження неефективного використання ресурсів на працівників. Загалом у секторах харчової промисловості частка заробітної плати у доданій вартості може відрізнитися від середньостатистичної на десятки відсотків, що є свідченням викривлення структури ДВ та перерозподілу доходів на підприємствах в інтересах їх власників [7, с. 102].

У процесі формування новоствореної вартості в товарному ринку поряд з внутрішніми (секторними) виникають *зовнішні (міжсекторні) протиріччя* ЕІ суб'єктів різних секторів ринку, які знаходять прояв у міграції ДВ або її міжсекторному перерозподілі (див. рис. 1). Як правило, мова йде про прибуткову складову ДВ (рис. 2). Головними чинниками, що визначають вектори й обсяги міжсекторного перерозподілу доданої вартості у відтворювальному ланцюгу, є кон'юнктура ринку, внутрішній і зовнішній попит на товар, державна політика регулювання відносно певного ринку і стратегія суб'єктів, що керують ланцюгом доданої вартості.

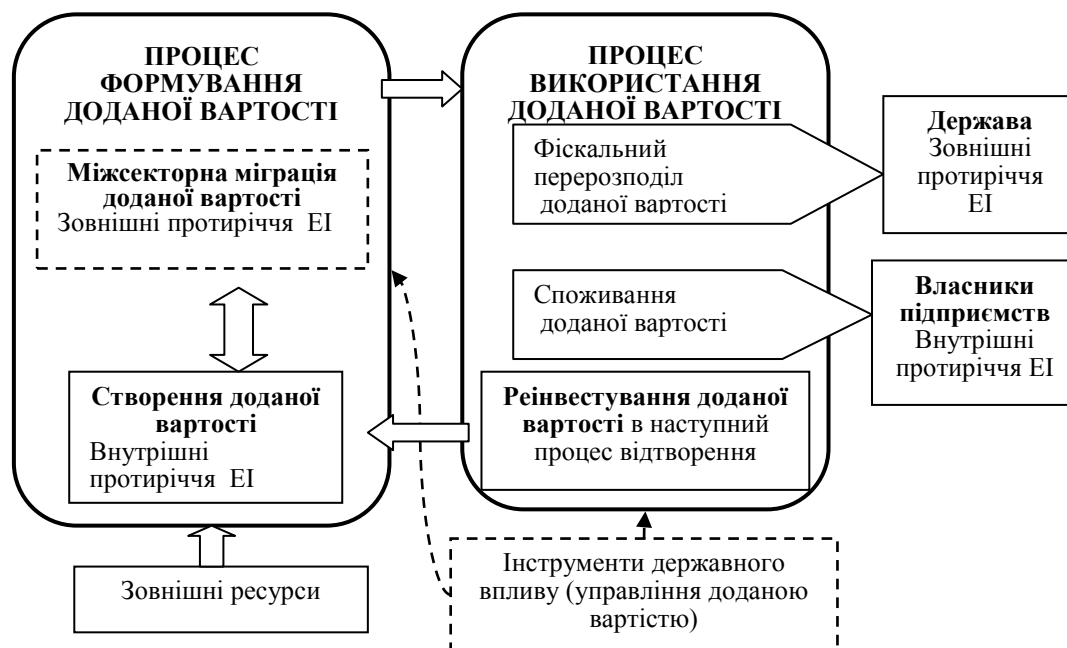

Рис. 1. Колообіг секторної доданої вартості в інтегрованому товарному ринку [авторська розробка]

Наприклад, зростання цін на зернові культури внаслідок збільшення експортного попиту обумовить зниження ДВ зернопереробних підприємств за рахунок перерозподілу частини їх прибутку на купівлю сировини за схемою «прибуток 1 ← прибуток 2». Навпаки, квотування зернового експорту сприятиме зниженню цін на зерно і, відповідно, зростання прибутку внутрішніх переробних підприємств за рахунок міграції певної його частини із сировинного сектору за схемою «прибуток 1 → прибуток 2». Водночас у першому й другому випадках надприбутки отримують зернотрейдери, які, як найсильніші ринкові суб'єкти, контролюють ланцюг ДВ на вітчизняному зерновому ринку, визначаючи напрям і пропорції її розподілу на користь власних ЕІ за схемою «прибуток 1,2 → прибуток 3» (див. рис. 2).

В ході дослідження доданої вартості необхідно враховувати її поділ на продуктивну й непродуктивну компоненти. *Продуктивна* компонента створюється за рахунок виробництва, підвищення техніко-технологічного рівня та характеристик продукції. *Непродуктивна* складова формується за рахунок збільшення кількості та прибутку посередницьких структур, завищених тарифів на послуги зберігання, транспортування продукції тощо. Практика свідчить, що найбільший обсяг непродуктивної компоненти ДВ концентрується в торговому секторі за рахунок двоєдиної міграції прибутків як із сировинного, так і виробничого секторів (див. рис. 2). За даними Державної служби статистики, в 2015 р. частка валового прибутку у структурі валової доданої вартості торгового сектору складала 61,5 %, виробничого – 41 % [10]. Фактична величина непродуктивної компоненти ДВ торгового сектору може бути значно вищою за рахунок її «тінізації».

Процес використання доданої вартості формує другий етап її колообігу в ринковій системі та включає фіскальний перерозподіл, споживання власником і реінвестування (див. рис. 1). У ході фіскального перерозподілу ДВ можуть виникати зовнішні протиріччя між економічними інтересами держави та суб'єктів господарювання, наслідком яких дуже часто є зниження реальної бази оподаткування як спосіб зменшення податкового тиску.

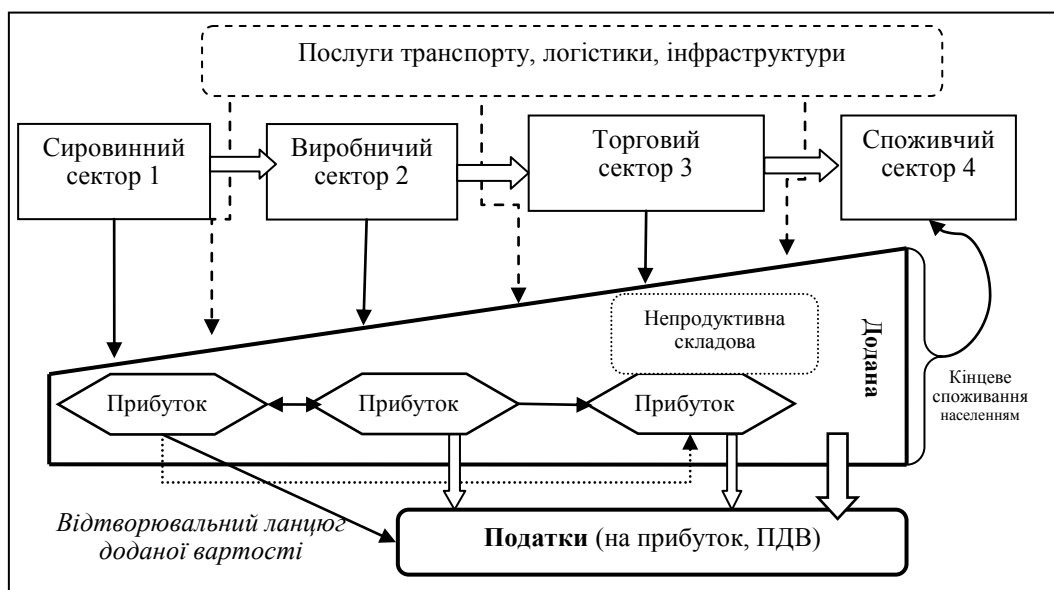

Рис. 2. Вектори перерозподілу прибутку між секторами інтегрованого товарного ринку [авторська розробка]

Частина новоствореної вартості у звітному періоді споживається підприємцями для задоволення особистих потреб, а інша частина реінвестується, тобто спрямовується на забезпечення наступного етапу процесу формування ДВ, замикаючи її колообіг в товарному ринку. На наш погляд, до компонентів *реінвестованої доданої вартості* доцільно віднести секторну заробітну плату працівників у повному обсязі, оскільки вся вона забезпечує відтворення трудового потенціалу; реінвестовану секторну амортизацію, тобто частину амортизаційних відрахувань, використаних у звітному періоді суб'єктами на оновлення необоротних активів; реінвестований секторний прибуток, тобто обсяг капіталізованого прибутку в звітному періоді; реінвестовані специфічні ресурси, наприклад, частина орендних платежів, використаних суб'єктами сировинного сектору ринку на відновлення родючості ґрунтів.

Визначення пропорцій розподілу новоствореної вартості на споживання та реінвестування, в ході яких можуть виникати внутрішні протиріччя фінансових інтересів власників підприємств, залежить від сукупності внутрішніх і зовнішніх чинників, зокрема, стратегії розвитку господарюючих суб'єктів та їх об'єднань, поточної й прогнозованої кон'юнктури ринку, державної політики тощо. Слід відзначити можливість впливу держави на процеси формування та використання ДВ у мезосистемі з метою забезпечення ефективного продукування і реінвестування новоствореної вартості в стратегічних ІТР, а також розв'язання внутрішніх і зовнішніх протиріч (див. рис. 1).

На практиці виникають деформації в процесах формування, перерозподілу та використання секторної ДВ. Для їх ідентифікації необхідно здійснити оцінку ефективності функціонування товарного ринку з використанням відтворювального методичного підходу, розробленого автором [9]. Результати аналізу доцільно представити у формі міжсекторних балансів основних показників ефективності товарного ринку. Приклад такого балансу наведено в таблиці 1.

Побудований міжсекторний баланс дозволяє визначити низку *структурних деформацій* у формуванні та використанні секторної ДВ в інтегрованому хлібному ринку України. Так, для сектору вирощування пшениці до деформацій структури ДВ необхідно віднести штучно завищений рівень прибутку внаслідок відсутності в собівартості зерна витрат на відновлення родючості ґрунтів. Структурні диспропорції в секторах виробництва борошна та хліба полягають у низькій частці прибутку в структурі ДВ внаслідок мізерної рентабельності продукції (4,3 % і 4,1 % відповідно). У

торговому секторі найвища частка прибутку в структурі ДВ (61,54 %) в інтегрованому ринку є свідченням міжсекторного перерозподілу доходів на користь четвертого сектору та обігу в його межах непродуктивної компоненти доданої вартості.

У 2015 р. найнижчий рівень податкомісткості доданої вартості притаманний зерновому сектору, що пояснюється існуванням податкових преференцій для його суб'єктів. Найвищі рівні даного показника характерні для секторів виробництва зерно- і хлібопродуктів, що вказує на їх вагому податкову роль в інтегрованому ринку. Найбільші обсяги реінвестованої ДВ характерні для зернового та хлібного секторів (986,7 і 1094,6 млн. грн. відповідно), однак вони не забезпечили високого рівня секторних коефіцієнтів реінвестування ДВ, які досягли всього 0,695 і 0,678 пункти відповідно (див. табл. 1). Однією з причин помірною значення коефіцієнта в секторі вирощування пшениці є відсутність в структурі реінвестованої ДВ специфічних витрат, зокрема на відновлення родючості ґрунтів; в секторі виробництва хлібобулочних виробів – скорочення обсягів реінвестованих амортизаційних відрахувань і капіталізованого прибутку. Найбільш близьким до оптимального значення (1) є рівень показника в секторі виробництва борошна.

Таблиця 1

Міжсекторний баланс показників ефективності формування та використання доданої вартості в інтегрованому ринку хліба та хлібобулочних виробів України

Показники	Сектор 1: Вирощування пшениці	Сектор 2: Виробництво борошна	Сектор 3: Виробництво хліба	Сектор 4: Торгівля хлібом
1. Оцінка ефективності формування доданої вартості в інтегрованому ринку				
1. Секторна додана вартість, млн. грн.	1418,67	533,01	1613,19	627,36
2. Частка доданої вартості у випуску продукції, %	43,94	12,73	18,00	X
3. Відтворювальна рентабельність продукції, %	59,94	13,27	18,74	7,09
4. Рентабельність продукції (операційної діяльності), %	36,40	4,3	4,10	5,30
5. Трудомісткість доданої вартості, %	11,31	42,86	55,08	37,02
6. Капіталомісткість доданої вартості, %	8,44	24,75	23,04	1,45
7. Частка специфічних витрат (оренда земельних паїв), %	19,52	X	X	X
8. Частка прибутку, %	60,73	32,40	21,88	61,54
2. Оцінка ефективності використання доданої вартості в інтегрованому ринку				
1. Податкові надходження, млн. грн.	88,66	178,87	546,40	171,04
2. Податкомісткість доданої вартості, грн./грн.	0,062	0,336	0,339	0,273
3. Реінвестована додана вартість, млн.грн.	986,66	501,93	1094,54	389,65
4. Коефіцієнт реінвестування доданої вартості, грн./грн.	0,695	0,942	0,678	0,621

Джерело: Розраховано автором за даними Державної служби статистики України та аналітичних видань [6, 10]

Проведені розрахунки свідчать (див. табл. 1), що у міру поглиблення ступеня переробки продукції у відтворювальному ланцюзі «пшениця – борошно – хліб» обсяги податкових надходжень зростають, максимізуючись у хлібному секторі (546,4 млн. грн.), який продукує 56 % податків у інтегрованому ринку. Деформації у фіскальному перерозподілі секторної ДВ полягають у тому, що найвищий рівень податкового навантаження припадає на сектор виробництва хліба та хлібобулочних виробів, який при цьому має найнижчий серед секторів інтегрованого ринку рівень рентабельності продукції (4,1 %) і найвищу трудомісткість доданої вартості (55,08 %).

Таким чином, виконуючи найвищу податкову й соціальну роль у ринковій мезосистемі, сектор виробництва хліба та хлібобулочних виробів реалізує, перш за все, економічні інтереси держави та працівників за рахунок власних фінансових інтересів, що знаходить прояв у викривленій структурі секторної доданої вартості, зокрема, низьких для розширеного відтворення рівнях її капіталомісткості і частки прибутку. Надмірне фіскальне навантаження на соціально значимі хлібопекарські підприємства значно знижує можливості відтворювального використання ДВ на оновлення основних засобів, реалізацію програм енерго- й ресурсозбереження, впровадження інновацій тощо. Відтак, одним із шляхів збалансованого розвитку вітчизняного хлібного ринку є зміна пропорцій фіскального й відтворювального використання секторної доданої вартості за допомогою заходів державного регулювання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В ході дослідження встановлено, що для забезпечення ефективного функціонування інтегрованих товарних ринків одним із важливих завдань держави є збалансування структури та обсягів секторної ДВ за етапами її колообігу у мезосистемі (етапи формування та використання) на базі узгодження економічних інтересів усіх учасників процесу відтворення, подолання структурних деформацій, внутрішніх і зовнішніх протиріч інтересів у процесі формування та використання новоствореної вартості.

Для вітчизняного ринку хліба та хлібобулочних виробів доцільними є заходи послаблення податкового навантаження з метою нівелювання структурних деформацій у процесі формування ДВ та збалансування обсягів її фіскального й відтворювального використання. Корисним є у даній площині досвід країн Євросоюзу, які використовують знижену ставку ПДВ для реалізації хліба й хлібобулочних виробів. Її рівень є у 2-4 рази нижчим рівня основної ставки ПДВ, що забезпечує реалізацію стимулюючої функції податку на додану вартість у ринковій системі.

Враховуючи передовий європейський досвід регулювання стратегічних хлібних ринків, пропонуємо запровадити *знижену ставку ПДВ* для реалізації хліба й хлібобулочних виробів в Україні. Додатковий прибуток, отриманий хлібопекарськими підприємствами як різниця між основною і зниженою ставкою ПДВ, доцільно зараховувати на спеціальний рахунок і використовувати цільовим призначенням на оновлення виробничих основних засобів, рівень зносу яких складає близько 67% [10]. На першому етапі можна запровадити 15%-вий рівень податку на додану вартість (мінімальний ліміт основної ставки для країн Євросоюзу), який на наступних етапах може бути зменшеним за умови позитивного впливу такого регуляторного заходу на ефективність функціонування вітчизняного хлібного ринку.

Відтворювальний методичний підхід [9] дає змогу оцінити вплив регуляторного заходу держави – запровадження зниженої ставки ПДВ для реалізації хліба й хлібобулочних виробів – на ефективність функціонування хлібного ринку за різних сценарних варіантів. Результати авторських розрахунків у даному напрямі, за умови незмінності обсягів виробництва і реалізації хліба й хлібобулочної продукції (1231 тис. т у 2015 р. [10]), у розрізі трьох сценарних варіантів (запровадження ставок ПДВ на рівні 15%, 10% і 7%) представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Зміна показників ефективності українського хлібного ринку внаслідок запровадження зниженої ставки ПДВ

Показники	База, 2015р.	Варіанти рівнів ставок ПДВ			Динаміка змін (+,-)		Зміна за 1% зниження ПДВ
		I 15%	II 10%	III 7%	(3-2)	(5-2)	
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
1. Додана вартість, млн. грн.	1613	1679	1745	1785	66	172	+13,23
2. Випуск продукції, млн. грн.	8962	9043	9124	9172	81	210	+16,13
3. Частка доданої вартості у випуску продукції, %	18,00	18,57	19,13	19,46	0,57	1,46	+0,11

1	2	3	4	5	6	7	8
4. Відтворювальна рентабельність продукції, %	18,74	19,51	20,27	20,74	0,77	2,00	+0,15
5. Рентабельність продукції, %	4,10	5,04	5,97	6,54	0,94	2,44	+0,19
6. Частка прибутку, %	21,88	25,60	28,98	30,87	3,72	8,99	+0,77
7. Податкові надходження, млн. грн.	546,40	480,26	414,1	374,4	-66,1	-172	-13,23
8. Податкомісткість доданої вартості, грн./грн	0,339	0,286	0,237	0,210	-0,05	-0,13	-0,011
9. Коефіцієнт реінвестування доданої вартості, грн./грн.	0,678	0,704	0,730	0,745	0,02 6	0,06 7	0,005

Джерело: Розраховано автором за даними Державної служби статистики України [10]

Згідно розрахунків, за умови введення 15 % ставки ПДВ обсяги створеної ДВ зростуть на 66 млн. грн. або на 4,1 % порівняно з базовим 2015 р., випуск продукції (за незмінності роздрібних цін на хліб і хлібобулочні вироби) – на 80,66 млн. грн. або 0,9 %, частка доданої вартості у випуску продукції – з 18 % до 18,57 % (див. табл. 2). Тенденція до зростання притаманна всім показникам рентабельності. Зменшення обсягів фіскального використання доданої вартості супроводжується зниженням показника її податкомісткості (з 0,339 до 0,286 пункти) і зростанням величини капіталізованого прибутку, яке знаходить прояв у зростаючій динаміці коефіцієнта реінвестування (з 0,678 до 0,704 пункти). Загалом 1 %-ве скорочення ставки ПДВ сприятиме зростанню ДВ на 13 млн. грн. (на 0,82 %), частки новоствореної вартості у випуску продукції – на 0,11 %, відтворювальної рентабельності – на 0,15 %, коефіцієнта реінвестування ДВ – на 0,005 пункти (див. табл. 2).

Показник податкомісткості ДВ знижується у всіх сценарних варіантах, водночас частина податків повернеться до бюджету шляхом зростання податку на прибуток, база для нарахування якого збільшиться [11]. Так, за умови застосування 15 %-ї ставки ПДВ величина податку на прибуток порівняно з 2015 р. зросте на 14,6 млн. грн. або 13 % за одночасного скорочення сум податку на додану вартість і загальних податкових надходжень на 80,6 млн. грн. і 66,1 млн. грн. відповідно. При цьому темп зниження загальних податкових надходжень (8 %) є нижчими аналогічного показника для ПДВ (17 %), про що свідчать значення базових індексів, розрахованих для трьох сценарних варіантів (таблиця 3).

Таблиця 3

**Зміна обсягів і структури податкових надходжень від хлібопекарських підприємств
внаслідок запровадження зниженої ставки ПДВ**

Показники	Базовий період 2015 рік		I варіант (ПДВ 15%)		II варіант (ПДВ 10%)		III варіант (ПДВ 7%)	
	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%
1. ПДВ	322,6	59,0	242,0	50,4	161,3	39,0	112,9	30,2
2. Податок на прибуток	63,5	11,6	78,1	16,3	92,6	22,4	101,3	27,1
3. Соціальні внески	160,2	29,3	160,2	33,4	160,2	38,7	160,2	42,8
Усього	546,4	100,0	480,3	100,0	414,1	100,0	374,4	100,0
Базовий індекс ПДВ (у % до 2015 р.)			0,83	X	0,67	X	0,70	X
Базовий індекс податку на прибуток			1,13	X	1,19	X	1,09	X
Загальний базовий індекс податкових надходжень (у % до 2015 р.)			0,92	X	0,86	X	0,90	X

Джерело: Розраховано автором за даними Державної служби статистики України [10]

Висновки та перспективи подальших досліджень. Наукова новизна проведеного дослідження полягає в розробці теорії колообігу секторної доданої вартості в інтегрованому товарному ринку, розвитку та апробації методичного підходу до її аналізу із використанням показників відтворювальної рентабельності, податкомісткості ДВ та ін. Наближення теоретичних положень колообігу секторної доданої вартості у мезосистемі та відтворювального методичного підходу її оцінки до практичного застосування ринковими суб'єктами, управлінськими органами влади визначає перспективу подальших досліджень. Формування системи державного управління ДВ у ринковому вимірі створить передумови трансформації її стихійного руху у керований колообіг на базі досягнення цільових орієнтирів розвитку та узгодження різновекторних економічних інтересів учасників процесу ресурсівдтворення в стратегічних товарних ринках країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авдашева С. Б. Модернизация предприятий в цепочках добавленной стоимости / С. Б. Авдашева, И. А. Буданов, В.В. Голикова, А.А. Яковлев // Экономический журнал ВШЭ. – 2005. - №3. – С.361-377.
2. Братенкова Т. М. Методические подходы к определению добавленной стоимости в аспекте измерения регионального продукта / Т. М. Братенкова // Труды БГТУ. – 2013.- №7. – С.13-15.
3. Булыга Р. Добавленная стоимость как целевой критерий /Р. Булыга, П. Кохно // Экономист. – 2007. – №10. – С. 68 – 76.
4. Гірна О. Б. Формування доданої вартості для клієнта в ланцюгу поставок / О. Б. Гірна, Н. Ю. Глинський, О. Я. Кобилух // Логістика: теорія та практика. – 2012. - № 1(2). – С. 39-46.
5. Грідчіна М. В. Про додану вартість як показник результатів діяльності сучасних корпорацій / М. В. Грідчіна // Наукові праці МАУП. – 2013. – Вип. 1(36). – С. 126-129.
6. Кваша С. М. Економічне обґрунтування програми виробництва зерна пшениці в Україні / С. М. Кваша, М. М. Ільчук, І. А. Коновал // Економіка АПК. – 2013. – №3. – С. 16 – 24.
7. Коваленко О.В. Додана вартість у контексті національної продовольчої безпеки / О. В. Коваленко // Економіка та держава. – 2015. – №4. – С. 98 – 102.
8. Кравцова І. В. Методика дослідження глобальних ланцюгів створення вартості / І. В. Кравцова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: зб. наук. праць. – Одеса, 2016. – Вип. 16. – С. 39-44.
9. Нікішина О. В. Відтворювальний методичний підхід до оцінки ефективності інтегрованих товарних ринків /О. В. Нікішина // Економіка харчової промисловості. – 2017. – Т.9. – Вип. 3. – С. 10-20.
- 10.Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- 11.Nikishyna, O. V. (2017). Measures for increase efficiency Ukrainian market of bread and bakery products. Actual problems of economics: theory and practice: VII International scientific conference, Jun 3 2017: theses report. Vinnitsa: LLC «Nilan-LTD», 25-30.

REFERENCES

1. Avdasheva, S. B. & Budanov, I.A. & Golikova, V.V. & Yakovlev, A.A. (2005). Modernizatsiya predpriyatiy v tsepochkah dobavlennoy stoimosti [Modernization of enterprises in value chains]. Ekonomichnyi zhurnal Vyshchoi shkoly ekonomiky. – *Economic Journal of Higher School of Economics*, 3, 361-377 [in Russian].
2. Bratenkova, T. M. (2013). Metodicheskie podhodyi k opredeleniyu dobavlennoy stoimosti v aspekte izmereniya regionalnogo produkta [Methodical approaches to the definition of value added in aspect of measuring the regional product]. Trudyi belorusskogo gosudarstvennogo tehnologicheskogo universiteta. – Proceedings of Belarusian State Technological University, 7, 13-15 [in Russian].
3. Bulyiga, R. & Kohno, P. (2007). Dobavlennoy stoimost kak tselevoy kriteriy [Value added as a target criterion]. Ekonomist. – *Economist*, 10, 68 - 76 [in Russian].

4. Hirna, O. B. & Hlynskyi, N. Yu. & . Kobyliukh, O. Ya. (2012). Formuvannia dodanoi vartosti dlia kliienta v lantsiuhu postavok [Formation of value added for the customer in supply chain]. Lohistyka: teoriia ta praktyka. – *Logistics: Theory and Practice*, 1(2), 39-46 [in Ukrainian].
5. Hridchina, M. V. (2013). Pro dodanu vartist yak pokaznyk rezultativ diialnosti suchasnykh korporatsii [On the added value as an indicator of results activities of modern corporations]. Naukovi pratsi Naukovi pratsi Mizhnarodnoi akademii upravlinnia personalom. – *Scientific works of the Interregional Academy of Personnel Management*, 1(36), 126-129 [in Ukrainian].
6. Kvasha, S. M. & Ilchuk, M. M. & Konoval, I. A. (2013). Ekonomichne obgruntuvannia prohramy vyrobnytstva zerna pshenytsi v Ukraini [Economic justification of program the production of wheat in Ukraine]. *Ekonomika APK. – Economy of agroindustrial complex*, 3, 16 - 24 [in Ukrainian].
7. Kovalenko, O. V. (2015). Dodana vartist u konteksti natsionalnoi prodovolchoi bezpeky [Added value in the context of national food security]. *Ekonomika ta derzhava. – Economy and state*, 4, 98 – 102 [in Ukrainian].
8. Kravtsova. I. V. (2016). Metodyka doslidzhennia hlobalnykh lantsiuhiv stvorennia vartosti [Methodology for researching global value creation chains]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. – Scientific Herald of the International Humanitarian University*, 16, 39-44 [in Ukrainian].
9. Nikishyna, O. V. (2017). Vidtvoriuvalnyi metodychnyi pidkhid do otsinky efektyvnosti intehrovanykh tovarnykh rynkiv [Reproduction methodical approach to evaluation the effectiveness of integrated commodity markets]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti. – Economics of food industry*, 9 (3), 10-20 [in Ukrainian].
10. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy (2017). [Official site of State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
11. Nikishyna, O. V. (2017). Measures for increase efficiency Ukrainian market of bread and bakery products. Actual problems of economics: theory and practice: VII International scientific conference, Jun 3 2017: theses report. Vinnitsa: LLC «Nilan-LTD», 25-30 [in English].